

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 15/2013 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (lentomatkustajien oikeudet)

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle lentomatkustajien suoja lentoyhtiön maksukyvyttömyystilanteessa

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 3 päivänä toukokuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (lentomatkustajien oikeudet) (U 21/2013 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Suuri valiokunta on 3 päivänä toukokuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle lentomatkustajien suoja lentoyhtiön maksukyvyttömyystilanteessa

(E 46/2013 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö
- suunnittelija Timo Koskinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtaja Sverker Skogberg, Finnair Oyj.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

U 21/2013 vp

Ehdotuksella on tarkoitus muuttaa matkustajille

heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä annettua asetusta (EY) N:o 261/2004 ja matkustajien ja heidän

matkatavaroidensa ilmakuljetusta koskevasta lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta annettua asetusta (EY) N:o 2027/97.

Ehdotuksen tavoitteena on edistää lentomatkustajien asemaa varmistamalla, että lentoliikenteen harjoittajat noudattavat matkustajien suojaksi lentoliikenteen häiriötilanteissa annettuja säännöksiä ottaen kuitenkin nykyistä paremmin huomioon lentoliikenteen harjoittajien taloudelliset voimavarat.

E 46/2013 vp

Tiedonannossaan komissio asettaa tavoitteeksi erityisesti pelkän lentolipun ostaneiden kuluttajien suojan lujittamisen voimassa olevaa lainsäädäntöä tehostamalla. Komissio arvioi lentoyhtiön maksukyvyttömyystilanteessa lentomatkustajiin sovellettavien säädösten nykytilaa ja kirjoittaa toimenpiteitä, joita se voisi toteuttaa toimivaltaisiin kansallisiin viranomaisiin ja muihin toimijoihin nähden.

Erityisenä ongelmana julkisessa keskustelussa ja poliittisesti on kiinnitetty huomiota lentoyhtiöiden maksukyvyttömyyden suurista vaikutuksista erityisesti lentomatkustajiin, jotka ovat sellaisissa kohteissa, joissa vaihtoehtoisia palveluita on vähän tai ei lainkaan, ja jotka ovat näin ollen jääneet ilman lentoa kohteeseen.

Valtioneuvoston kanta

U 21/2013 vp

Valtioneuvosto pitää kannatettavana, että lentomatkustajien oikeuksiin liittyviä asetuksia uudistetaan, sillä erityisesti asetuksen (EY) N:o 261/2004 soveltamiseen on käytännössä liittynyt paljon tulkintaongelmia ja matkustajilla on ollut sen johdosta monesti vaikeuksia saada asetuksen mukaiset oikeutensa toteutetuiksi. Asetuksen soveltaminen on aiheuttanut kuormitusta myös valvontaviranomaisille ja kuluttajariitalautakunnalle.

Ehdotus sisältää monia selvennyksiä käytännössä tulkintaepäselvyyksiä aiheuttaneisiin kysymyksiin. Näistä voidaan mainita esimerkiksi

liityntälentojen matkustajien oikeudet. On kuitenkin kyseenalaista, ovatko ehdotetut uudistukset riittäviä oikeustilan selkeyttämiseksi. Ehdotuksesta neuvoteltaessa olisikin vielä tarpeen arvioida, tulisiko asetusta (EY) N:o 261/2004 kokonaisuudessaan uudistaa. Ainakin on tärkeää vielä arvioida kokonaisuutena vakiokorvauksiin liittyviä säännöksiä siitä näkökulmasta, toteutuuko sääntelyssä kohtuullinen tasapaino matkustajien oikeuksien ja lentoliikenteen harjoittajien velvollisuuksien välillä. Erityisesti poikkeuksellisten olosuhteiden tulkintaan on liittynyt käytännössä paljon ongelmia, joita EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntö ei ole poistanut. Matkustajien suojan tulee jatkossakin säilyä kokonaisuutena arvioiden korkeatasoisena.

Valtioneuvosto pyrkii neuvotteluissa mahdollisuuksien mukaan vähentämään sääntelystä viranomaisille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Kansallisilla viranomaisilla tulisi lisäksi säilyä viimekätinen mahdollisuus päättää eri tehtävien priorisoinneista kansalliset olosuhteet huomioon ottaen. Lisäksi valtioneuvoston tavoitteena on, että yksittäisten riita-asioiden käsittelyä koskevat säännökset linjattaisiin lähiaikoina lopullisesti hyväksyttävän ADR-direktiivin säännösten kanssa.

Ehdotuksen oikeusperusta vaikuttaa asianmukaiselta. Ehdotus on pääosin myös toissijaisuusperiaatteen mukainen. Ehdotettua komission toimivaltuutta määrätä kansallinen valvontaviranomainen selvittämään määräajassa komission epäilyttäväksi katsomaa lentoyhtiön menettelytapaa on kuitenkin neuvotteluissa vielä tarkemmin arvioitava myös toissijaisuusperiaatteen näkökulmasta.

E 46/2013 vp

Suomi voi pääpiirteissään yhtyä komission tiedonannossa esittämään analyysiin lentoyhtiöiden maksukyvyttömyyden vaikutuksista lentomatkustajille sekä suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti komission esittämiin toimenpiteisiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

U 21/2013 vp

Talousvaliokunta pitää kannatettavana, että lentomatkustajien oikeusasemaa selkeytetään. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä ilmaistuun epäilykseen siitä, ovatko ehdotetut uudistukset kuitenkaan vielä riittäviä oikeustilan selkeyttämiseksi. Ehdotuksen neuvostokäsittelyn tässä vaiheessa on vaikea muodostaa täsmällistä kantaa ehdotetun sääntelyn vaikutuksista. Talousvaliokunta pitää erityisen tärkeänä selvittää vaikutukset kuluttajan asemaan siitä näkökulmasta, mitä vaikutuksia ehdotetuilla vastuusäännöksillä olisi syöttöliikenteen toiminnanharjoittajiin ja näiden lentojen tarjontaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ei ole vielä täysin selvää, kuinka lisäkorvausten aiheuttamat kustannukset tulisivat jakautumaan ketjutettujen lentojen tapauksessa eri operaattoreiden välillä. Jos ensimmäisen osuuden hoitanut lentoyhtiö olisi vastuussa koko myöhemmän reitityksen kärsimästä vahingosta myöhästymistapauksessa, voisi korvausvastuusta tulla kohtuuttoman raskas pienille syöttöliikennetoimijoille samalla, kun näiden suhteellinen osuus kokonaisreitistä jäisi kuitenkin pieneksi. Uhkakuvana on, että mahdollisesti kohtuuttomiksi koettavat kor-

vausvastuut saavat aikaan pienten toimijoiden vetäytymisen syöttöliikenteen harjoittamisesta ja siten kilpailun vähenemisen. On myös pidetty mahdollisena, että lentojen ketjuttaminen joutavaksi kokonaisuudeksi ei olisi enää mahdollista. Talousvaliokunta tähdentää, että kuluttajan suojaa tulee kehittää yhteistyössä alan toimijoiden kanssa siten, että osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä säilytetään oikeudenmukaiseksi koettu tasapaino.

E 46/2013 vp

Talousvaliokunta yhtyy kirjelmässä kuvattuun komission analyysiin lentoyhtiöiden maksukyvyttömyyden vaikutuksista lentomatkustajille. Saadun selvityksen mukaan lentomatkustajat eivät ole aina tietoisia siitä, minkälainen suoja heillä on mahdollisessa lentoyhtiön maksukyvyttömyystilanteessa. Aktiivisella tiedottamisella on keskeinen merkitys nykytilan parantamiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Harri Jaskari /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok

Jukka Kärnä /sd
Eero Lehti /kok (osittain)
Päivi Lipponen /sd
Martti Mölsä /ps
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.